 Copyright© 2010 Polskie Towarzystwo Parazytologiczne

Prof. dr hab. Teresa Sulgostowska – nestorka polskiej parazytologii

Profesor Teresa Sulgostowska obchodzi w tym roku 80. urodziny, a także 10. rocznicę przejścia, po prawie 50. latach pracy zawodowej, na zasłużoną, ale nie pozbawioną aktywności naukowej, emeryturę.

Urodziła się 25 listopada 1930 roku w Białej Krakowskiej, jako jedyne dziecko małżeństwa Heleny i Józefa Dużniaków. Jej ojciec był handlowcem, matka – jak wiele kobiet w tym okresie – przy mężu. W Białej Krakowskiej ukończyła szkołę powszechną, a szkołę średnią – już po II wojnie światowej – w Bielsku Białej, uzyskując w 1950 r. świadectwo dojrzałości. Dom rodzinny opuściła po maturze. Mężatka (1954–1969), matka dwóch synów (Jarosław – 1954 r.: dziennikarz, Radosław – 1957 r.: lekarz weterynarii), babcia ośmiorga wnucząt i prababcia dwojga prawnucząt obu płci.

W 1950 roku rozpoczęła studia wyższe, początkowo na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Poznańskiego (do roku 1952), a następnie na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie w 1953 roku uzyskała dyplom ukończenia I stopnia studiów przyrodniczych, kierunek Zoologia, po czym rozpoczęła na tym samym kierunku studia magisterskie. Jeszcze jako studentka, została zatrudniona przez prof. Wincentego Lesława Wiśniewskiego w 1954 r. w Zakładzie Parazytologii Uniwersytetu Warszawskiego. Od początku była zaangażowana w terenowe badania parazytologiczne w biocenozach jezior mazurskich, koncentrując się głównie na faunie przywr – Digenea (praca magisterska) i tasiemców – Cestoda, pasożytujących w ptakach. Pod kierunkiem swojego pracodawcy i mentora wykonała i obroniła w 1955 r. pracę magisterską pt. „Przywry ptaków jeziora Drużno", uzyskując stopień magistra w zakresie zoologii. W 1959 r., w związku z likwidacją Zakładu Parazytologii po śmierci prof. Wiśniewskiego, przeszła do pracy w Katedrze Zoologii SGGW, gdzie pracowała aż do odejścia w 2001 r. na emeryturę. W tej uczelni przeszła wszystkie etapy kariery naukowej – od stopnia doktora nauk przyrodniczych (1963 – na podstawie rozprawy: „Przywry ptaków w biocenozie jeziora Drużno, Mamry Północne i Święcajty" wykonanej po kierunkiem prof. Zbigniewa Kaweckiego), poprzez stopień doktora habilitowanego (1977 – na podstawie rozprawy: „Histologia i histogeneza tasiemców obojnakich, z tendencją do rozdzielnopłciowości i rozdzielnopłciowych"), do tytułu profesora (1987), a także kolejne etapy kariery zawodowej – od starszego asystenta (1959) do profesora zwyczajnego i kierownika Katedry Zoologii (1985–2000).

Jak widać z tytułów pracy magisterskiej i doktorskiej od początku swojej działalności naukowej prof. Sulgostowska zajmowała się pasożytami, a ściślej pasożytniczymi helmintami. Większość jej publikacji *stricte* naukowych (a ma ich w swoim dorobku ponad 100) poświęcona jest morfologii, ekologii i systematyce przywr (Digenea) i tasiemców (Cestoda) – pasożytów ptaków i ryb z różnych środowisk. Jej osiągnięcia w tej dziedzinie są wysoko oceniane w różnych środowiskach parazytologicznych, o czym może świadczyć szeroko rozwinięta współpraca z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Na szczególne podkreślenie w tej działalności zasługuje organizacja badań terenowych, do których wciągała również studentów, prowadzonych w zróżnicowanych pod względem ekologicznym zbiornikach wodnych Polski. Zainicjowane i prowadzone przez Nią badania zaowocowały opracowaniem, również porównawczo, fauny pasożytniczej ptaków w kilku jeziorach Warmii i Mazur, w rezerwacie „Stawy Milickie", w rezerwacie „Słońsk" koło Kostrzynia, w Górkach Wschodnich koło Gdańska, a także fauny pasożytniczej ryb ze słonawych wód Pobrzeża Bałtyku w okolicach

Gdańska. Prof. Sulgostowska opisała cztery nowe dla nauki gatunki pasożytniczych płazińców, przeprowadziła kilka rewizji taksonomicznych przywr i tasiemców, znacznie przyczyniła się do pogłębienia znajomości różnorodności biologicznej fauny Polski, rejestrując po raz pierwszy w naszym kraju ponad 70 gatunków przywr. Dzięki doskonałej znajomości tych zagadnień była autorem lub współautorem trzech tomów *Katalogu Fauny Pasożytniczej Polski* dotyczących pasożytów ptaków. Jest też współautorem opracowań fauny pasożytniczej kręgowców w parkach narodowych Węgier. Jako jedna z pierwszych zajęła się też wczesnym rozwojem struktur układu rozrodczego u dorosłych tasiemców.

Obok działalności naukowej, prof. Sulgostowska prowadziła z wielkim zaangażowaniem wielokierunkową działalność dydaktyczną i pedagogiczną. Od początku związana z uczelniami – najpierw z Uniwersytetem Warszawskim, a następnie przez wiele lat z SGGW, z sukcesem prowadziła zajęcia ze studentami: wykłady i ćwiczenia z zoologii i zoologii stosowanej, z biologii i z parazytologii na wydziałach: Rolniczym, Ogrodniczym, Ekonomiczno-Rolniczym, Zootechnicznym, Międzywydziałowym Studium Ochrony Środowiska i innych. Opiekowała się pracami 32 magistrantów nie tylko na SGGW, ale także w Uniwersytecie Gdańskim i UMCS w Lublinie, była promotorką dwóch rozpraw doktorskich. Opracowywała programy nauczania zoologii, testy egzaminacyjne, przewodniczyła komisjom egzaminacyjnym, była opiekunką studentów I roku oraz Koła Naukowego Zootechników.

Z prowadzeniem zajęć dydaktycznych wiązało się organizowanie pracowni, przygotowywanie pomocy naukowych (trudne w czasach kiedy wiele z nich należało przygotowywać samemu metodami rękodzielniczymi), a także opracowywanie podręczników i skryptów. Prof. Sulgostowska jest współautorką 7 takich wydawnictw, niektórych kilkakrotnie uzupełnianych i wznawianych. Jej działalność na polu oświaty została uhonorowana przyznaniem Medalu Komisji Edukacji Narodowej (2002).

Również działalność społeczna zajmuje ważkie miejsce w życiorysie prof. Sulgostowskiej. Była członkiem i pracowała w różnych organizacjach społecznych (ZHP, ZSP, ZNP) i Towarzystwach Naukowych (Polskie Towarzystwo Ekologiczne, Polskie Towarzystwo Parazytologiczne). Szczególnie cenny był Jej wkład w działalność Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, którego członkiem jest od 1954 roku. Siedmiokrotnie była skarbnikiem Oddziału Warszawskiego, w latach 1991–1998 Skarbnikiem Zarządu Głównego, w latach 1998–2007 Przewodniczącą Komisji Rewizyjnej, a w ostatniej kadencji zastępcą przewodniczącego tej komisji. Jej zasługą było sprawne przejście do nowego systemu finansowania towarzystw naukowych w okresie przemian ustrojowych w Polsce. W uznaniu Jej zasług dla naszego Towarzystwa i dla polskiej parazytologii została uhonorowana medalem 50-lecia Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego (1998), Medalem im. Konstantego Janickiego – *Bene de Parasitologia Meritus* (2001) oraz członkostwem honorowym PTP (2010).

Inne odznaczenia, które w ciągu tych wielu lat pracy w różnych dziedzinach uzyskała prof. Sulgostowska to:

– Złoty Krzyż Zasługi (1974)
– Srebrna odznaka „Zasłużony dla Białostocczyzny" (1975)
– Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1986)
– Brązowa Odznaka Wydziału Przyrodniczego Uniwersytetu w Brnie (1990)
– Odznaka „Zasłużony dla SGGW (1996).

A także nagrody:

– Nagroda Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego – zespołowa II Stopnia (1968)
– Nagroda Rektora SGGW – indywidualna III Stopnia (1984
– Nagroda Rektora SGGW – zespołowa II Stopnia (1995)
– Nagrody (kilkakrotnie) za prowadzenie wykładów z biologii dla kandydatów na studia na kursach przygotowawczych organizowanych przez organizacje młodzieżowe (SZSP, ZSP, ZMP).

Choć od kilku ładnych lat na emeryturze, prof. Sulgostowska nie „spoczęła na laurach". W dalszym ciągu opiekuje się pracami magisterskimi, bierze udział w pracach nad przygotowywaniem nowych wydań podręczników (ostatnie wydanie Zoologii dla Uczelni Rolniczych ma datę 2010 r.), a od kwietnia 2010 roku jest członkiem grupy naukowców, którzy podjęli się (w ramach dwuletniego projektu badawczego finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego) zgromadzenia i opracowania zbiorów pasożytniczych helmintów różnych polskich badaczy (na ogół emerytów lub nawet nieżyjących). Celem tych działań jest uratowanie zbiorów, zalegających w różnych instytucjach, poprzez stworzenie zwartej kolekcji, która, po przekazaniu do Muzeum Przyrodniczego PAN

we Wrocławiu i odpowiednim przygotowaniu informacji elektronicznej, stanie się ogólnie dostępna dla polskich i zagranicznych badaczy. Wierzę, że nie jest to ostatnie zadanie, którego podjęła się Szanowna Jubilatka; że zaskoczy nas jeszcze niejednym pomysłem na wykorzystanie nagromadzonej wiedzy i doświadczenia zdobytego przez tyle lat owocnej pracy.

Moja współpraca z Panią Profesor rozpoczęła się 40 lat temu, kiedy jako początkująca młoda asystentka otrzymałam od prof. Czaplińskiego pierwsze zadanie naukowe – opracowanie przywr kaczek zimujących na Pobrzeżu Bałtyku, co zaowocowało moimi pierwszymi dwiema publikacjami. Szczegółowe informacje o Pani Profesor przekazali mi Jej przyjaciele.

Prof. dr hab. Barbara Grytner-Zięcina
Warszawski Uniwersytet Medyczny